

навколо островів Тузла та Зміїний у 2000-х роках, викликали обурення як світової спільноти, так і власне українців. Тому, у 2013-14 роках, коли прагнення українського народу до євроінтеграції росія сприйняла як виклик своєму впливу в Україні, вона пішла вже знаним шляхом. Фальсифікація виборів, ставлення свого «лігітیمного» і оголошення обраного народом Президента «ставлеником Америки» (як у випадку поляків тарговичанами оголошено було короля Станіслава «деспотом» і «тираном»), розпалювання сепаратистських настроїв на Сході України та намагання вчинити державний переворот в Україні. Проте, це не вдалося - люди у великих містах (Одеса, Харків, Дніпро, Херсон), де диверсанти намагалися зривати українські прапори і замінювати їх на триколон, чинили масовий спротив. Тоді російська «дружня допомога» і почала перетинати кордони України. Таким чином, було окуповано Крим та частину Донбасу. Розпочалася чергова російсько-українська війна. На той час російська пропаганда настільки плідно попрацювала як в Україні, так і в Європі та світі, що лавров, який постійно повторював мантру про «расіян в данбасе нет», зумів переконати велику частину світової спільноти, що в Україні йде «громадянська війна». Навіть у катастрофі малазійського Боїнга 777 російські терористи звинуватили Україну.

Лише після 24 лютого весь світ нарешті зрозумів, що росія – це держава-терорист і що її «дружня допомога» протягом століть призводила лише до війн, розподілів та руйнацій у всіх століттях, починаючи з далекого 18 ст. Конфедерація і назва «Тарговиця» стала символом найбільшої державної зради в історії Польської держави [5, с. 1].

ЛІТЕРАТУРА

1. <https://muzhp.pl/pl/e/1136/zawiazanie-konfederacji-targowickiej>
2. <https://sztetl.org.pl/pl/slownik/konfederacja-targowicka-1792-targowica>
3. <https://bliskopolski.pl/historia-polski/1792-konfederacja-targowicka/>
4. <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Zielence;4001376.html>
5. <https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/684013,Konfederacja-targowicka-%e2%80%93-symbol-zdrady-narodowej>
6. <https://www.lazienki-krolewskie.pl/pl/edukacja/baza-wiedzy/krol-a-targowica-wallenrodyzm-stanislawa-augusta>
7. <https://twojahistoria.pl/2017/11/23/targowica-co-kazdy-powinien-wiedziec-o-konfederacji-ktora-stala-sie-symbolem-zdrady/>
8. <https://historia.org.pl/2016/03/04/konfederacja-targowicka-rzeczpospolita-pod-rzadami-zdrajcow/>
9. <https://apcz.umk.pl/SDR/article/view/SDR.2019.1.04>

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ: ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБГРУНТУВАННЯ

Лопачька Н. М.

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри історії, завідувач кафедри історії
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка Степана Дем'янука»*

Від початку процесу і часу утвердження нації, важливо визнання громадянином тієї чи іншої країни своєї національної приналежності. Для держави – це один із об'єднувальних чинників на шляху до процесу інтеграції всередині суспільства. В результаті це формує фундаментальні основи у руслі самовизначення народу чи нації в контексті їх політичних економічних, національно-культурних засад.

Сьогодення для України ставить надскладні завдання та виклики, а один із найстрашніших – це російсько-українська війна (російська збройна агресія проти України) – пряме й опосередковане застосування збройної сили Російською Федерацією проти суверенітету і територіальної цілісності України [1], що розпочалась 20 лютого 2014 року і триває дотепер. Важливо, щоб у таких непростих обставинах функціонування українського народу розвивалась і надалі зміцнювалась українська національна держава. Країна, де пріоритетним є державна незалежність, суверенітет в рамках політичної ідеології, громадського, політичного руху, утверджується і в результаті зміцнюється національна самобутність.

Український націоналізм – це політична ідеологія, а також громадсько-політичний рух, що ставить на меті створення і розвиток української національної держави та/або захист національної самобутності. Націоналізм вимагає в першу чергу національної самосвідомості, усвідомлення національної спільності групи людей [5]. Націоналізм – це ідентифікатор кожної нації. Він є унікальним у формуванні національного світогляду. Останній транслюється у повсякденному побуті, національному одязі тощо. Національний світогляд – це використання рідної мови, популяризація власної історії. З розвитком державотворчих процесів національний світогляд сприяє створенню культурних, культурно-освітніх, просвітницьких структур, політичних організацій, політичних партій.

Українська національна свідомість пройшла і проходить в сучасних умовах складні етапи свого утвердження. Через непрості умови українського державотворення в історичному минулому і сучасні обставини, що зумовлені збройною агресією Російської Федерації проти України в рамках російсько-української війни, український націоналізм відіграє неабияку роль, адже він є засадничою складовою «генетичного коду» української нації.

Витоки українського націоналізму генеруються у поезіях Т. Г. Шевченка. Поняття «український націоналізм» у працях поета ідентифікується із цінністю особи та нації, самобутньої культури, державної незалежності. На різних етапах державотворчих процесів України науковцями, відомими політичними, громадськими діячами неодноразово підіймалось питання щодо трактування, обґрунтування і розуміння «українського націоналізму».

Першим представником українського націоналізму вважають Миколу Міхновського – українського політичного та громадського діяча кінця XIX ст. – початку XX ст. «Міхновський вважав, що головна причина нещастя нашої нації – це брак націоналізму (тобто національної свідомості, самоповаги, власної гідності, гордості тощо) в українському суспільстві» [4, с. 167]. У праці вище згаданого ідеолога українського націоналізму «Націоналізм – всесвітня сила» [3] зазначається: «У нас на Україні націоналізм дуже припізнівся: наша нація, включаючи небагатьох, переважно із інтелігенції, – не націоналістична. Вона не має національної свідомості

серед загалу, як її має польська, чеська, хорватська і інші, не має самої могутчої зброї для захисту своїх інтересів, і через те вона пробуває в найтяжчому рабстві...» [3]. На думку М. Міхновського «... уникаючи національного шовінізму пануючих націй, треба плекати здоровий націоналізм поневолених народів, бо він є джерелом творчості, і тільки в тому заховуються зародки народної свободи і ясної будучності» [4, с. 167].

Таким чином, у розумінні М. Міхновського націоналізм – це, в першу чергу, «захисний», «оборонний» націоналізм. Для згаданого українського політичного та громадського діяча, в рамках генерування національної ідеї, рушійною силою має бути українська інтелігенція, головний обов'язок якої полягає у служінні своєму народу.

Уваги заслуговують ідеї та обґрунтування щодо пояснення поняття «український націоналізм» Степана Ленкавського – українського політичного діяча, публіциста, одного із ідеологів Організації українських націоналістів. У 1929 р. він написав «Декалог» («Десять заповідей українського націоналіста»), а в грудні 1940 р. – «Маніфест Організації українських націоналістів». У 2002 р. за редакцією О. Сича було опубліковано працю «Степан Ленкавський. Український націоналізм. Твори. Т. 1» [2]. У праці «український націоналізм» визначається як: «...духовний і політичний рух, що зродився з внутрішньої природи української нації в часі її зусильної боротьби за підстави й цілі творчого буття. Це є т. зв. генетична дефініція українського націоналізму, тобто така, яка вияснює, як і чому зродився український націоналізм» [2, с. 49]. Вказується і інше пояснення, а саме: «Націоналізм – це діяння і мислення в інтересах нації» [2, с. 49]. Таким чином, український націоналізм – це одночасно і духовна складова народу, і політичне явище, яке пов'язане із нацією як певною «органічною спільнотою» і «...спирається на органічно-ідеалістичному ґрунті» [2, с. 49]. У згаданій вище праці вдало обґрунтовано, яким чином проявляє себе «український націоналізм», виходячи із пояснення «площин прояву українського націоналізму». Зокрема, зазначається: «Існують дві площини вияву українського націоналізму: а) націоналізм як ідеологія і б) націоналізм як рух» [2, с. 49]. Таким чином культура, духовність, традиції, розвиток української нації формують підґрунтя для націоналістичної ідеології, а внутрішні потреби української нації проєктують націоналістичний рух.

Сучасні історичні дослідження українських і зарубіжних науковців, які вивчають проблему українського націоналізму обґрунтовують заявлений феномен в рамках вивчення його витоків та генези. Дослідження часто присвячені тенденціям, які розкривають особливості, що характерні для теперішніх обставин розвитку і викликів, які переживає українська нація. Таким чином, важливим є подальше наукове вивчення аспекту українського націоналізму, оскільки це не тільки сприятиме детальному дослідженню, а й сприятиме збереженню і примноженню національної спадщини, розвінчання історичних міфів, збереженню історичних пам'яток, що надважливо для розвитку нашої української нації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Російсько-українська війна з 2014. Вікіпедія. Вільна енциклопедія URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0_\(%D0%B7_2014\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0_(%D0%B7_2014)) (дата звернення 26.08.2023).
2. Степан Ленкавський. Український націоналізм. Твори. За ред. О. Сича. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2002. Т. 1. 600 с. URL: <https://ounuis.info/library/books/958/ukrainskyi-natsionalizm-t1.html> (дата звернення 26.08.2023).
3. Суспільно-політичні твори [Микола Іванович Міхновський] URL: <https://coollib.com/b/492558/read#t55> (дата звернення 29.08.2023).
4. Тарасенко Л. Б. Розвиток національної ідеї в працях М. Міхновського. Актуальні проблеми історико-правової та міжнародно-правової науки. Одеса, 2019. № 4. Ч. 3. С. 165-168.
5. Український націоналізм. Вікіпедія. Вільна енциклопедія URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%BD%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%BC (дата звернення 26.08.2023).

ГОЛОДОМОР 1932-1933 РОКІВ НА ШЕПЕТІВЩИНІ

Максимчук С. О.

зберігач фондів

Комунальний заклад культури

«Музей пропаганди» Хмельницької обласної ради

У ХХ столітті українці пережили три масштабні голоди: 1921-1923, 1932-1933, 1946-1947 років, які забрали життя мільйонів українців. Однак, наймасштабнішим був Голодомор 1932-1933 років.

В українській історичній науці досліджуватиме Голодомору 1932-1933 рр. в Україні почав С. Кульчицький. Першими статтями дослідника, що з'явилися на сторінках «Українського історичного журналу» у 1988-1989 роках, були: «Трагедія, якої могло не бути», «Суцільна колективізація на Україні», «Голод 1932-1933 рр.» [2; 3].

Селян насильно заганяли у колгоспи методами пропагандистського терору і знищення «куркулів», «буржуазних націоналістів», «контрреволюціонерів». Офіційно компанію «розкуркулення» московська верхівка розпочала через рік після провального початку колективізації. За економічними показниками ведення господарства, так званих «куркулів» на початку 30-х років в Україні фактично не залишилося [6, с. 363]. Хоча реальної небезпеки для радянської влади селянські підприємницькі господарства не становили.

У 1930 р. колективізація наштовхнулася на запеклий опір українських селян. Взимку селяни почали масово тікати до кордонів з Польщею та Румунією. За оцінками ОГПУ в січні-березні 1930 р. в Україні було зафіксовано 3190 селянських виступи, в яких взяли участь біля 957 тис. осіб. У цілому ряді прикордонних